

ארבעה צריכים חיזוק (ברכות לב:) - שיתחזק אדם בהם תמיד בכל כחו (רש"י)

525

שיחת רבינו הגדול מן ראש הישיבה הגר"ג אדלשטיין שליט"א • ראש השנה תשפ"ב

שויתי השם לנגדי - במעשה דיבור ומחשבה

אנו עומדים כבר ימים ספורים לפני ראש השנה, ובעוד פחות משבוע יהיה ראש השנה, יום הדין, וצריכים להוסיף זכויות כדי לזכות בדין, ונתבונן מה הן הזכויות שבידינו להוסיף.

בשולחן ערוך אורח חיים בסעיף הראשון כתב הרמ"א "שויתי השם לנגדי תמיד הוא כלל גדול בתורה ובמעלות הצדיקים אשר הולכים לפני האלוקים", ופירש שם "כי אין ישיבת האדם ותנועותיו ועסקיו והוא לבדו בביתו כשיביתו ותנועותיו ועסקיו והוא לפני מלך גדול, ולא דיבורו והרחבת פיו כרצונו והוא עם אנשי ביתו וקרוביו כדיבורו במושב המלך. כל שכן כשישיש האדם אל לבו שהמלך הגדול הקב"ה אשר מלוא כל הארץ כבודו עומד עליו ורואה במעשיו" וכו'. והיינו ששויתי השם לנגדי תמיד, משפיע על כל ההנהגה החיצונית של האדם, וכל המעשים והדיבורים משתנים, כי אדם שנמצא ליד המלך מתנהג אחרת, עם מעשים ודיבורים אחרים.

והנה בשולחן ערוך הוזכר על מעשים ודיבורים, אמנם בנוסף לזה הרי יש גם מחשבות, כי הקב"ה יודע מחשבות, וכפי שמוכרים בפיוטי ימים נוראים 'לבוחן לבבות', ויודע מחשבות, וכשאדם מקיים שויתי השם לנגדי תמיד, ממילא זה גם משפיע על המחשבות שבלב שיהיו אחרות.

וכגון כשמברכים ברכה, ברכות הנהנין, שוטים מים ומברכים ברכה, איך מברכים ומה הכוונה של הברכה, עם מי הוא מדבר, ומה הוא מדבר, ומה המטרה והכוונה בכל ברכה, על ידי 'שויתי' כל הכוונה היא אחרת!

וכן כוונת כל המצוות, כגון נטילת ידיים שהיא מצוה, ומברכים ברכה וציוונו, עם 'שויתי' מכוונים בזה לשם מצוה, ולא סתם עושים מתוך הכרח שמוכרחים לאכול ולכן מוכרחים לטול ידיים כי אחרת לא יכולים לאכול, אלא עושים בכוונת מצוה ומתוך שמחה שמקיימים מצוה של נטילת ידיים! ואחר כך בברכה שוב מקיימים מצוה וזו עוד שמחה, וכן כשמברכים ברכות הנהנין, זו עוד שמחה, שיכולים לברך, ויש כוח לברך.

ועל ידי 'שויתי' משתנה גם כוונת האכילה עצמה, שלא אוכלים סתם מפני התאוה, אלא מפני שחייבים לאכול לצורך עבודת השם, וכבר כתב באיגרת הגר"א שכל ההנאות יהפכו בקרב למרה, היינו שכל הנאות העולם הזה אם הם לשם הנאה זהו גיהינום, אבל אם מתכוונים מפני שחייבים וזוהי המצוה, אזי יש גם שמחה בזה, ושמחים בזה שמחה של מצוה!

ובשערי תשובה לרבינו יונה (ד, ט) כתב "כי יגדל וישגא מאד שכל השמחה על המצוות", והביא פסוקים על זה, ששמחה של מצוה היא מדרגה גדולה, כי השמחה באה מתוך החשיבות, שהלב מחשיב את המצוה, וככל שאדם יותר מחשיב בלבו את המצוה זהו דבר עצום.

תורה עבודה וגמילות חסדים

והנה אמרו חז"ל (אבות א, ב) על שלושה דברים העולם עומד: על התורה, ועל העבודה, ועל גמילות חסדים. ויתורה' הוא דבר מובן, לעסוק בתורה בשלמות בלי בטלה, כל אחד לפי כוחו, וכבר דיברנו בעבר כי יכול להיות אדם שלומד מעט, כי כל היום הוא עסוק בפרנסה מפני צרכו, אבל הוא בעל מדרגה, אם הוא לומד כמה שהוא יכול, וכל רגע פנוי מנוצל אצלו לתורה. ו'עבודה' היינו תפילה שהיא עבודה שבלב (תענית ב, א).

וגמילות חסדים' היינו לעשות טובות לאנשים, ובשערי תשובה לרבינו יונה (ג, יג) כתב על זה "כי חייב אדם לטרוח בדרישת טוב לעמו ולשקוד בעמל נפשו על תקנת חברו אם דל ואם עשיר, וזאת מן החמורות ומן העיקרים הנדרשים מן האדם, שנאמר (מכילת) ח' הגיד לך אדם מה טוב ומה השם דורש ממך כי אם עשות משפט ואהבת חסד".

והיינו שמצד אחד זהו טוב, 'מה טוב', אבל זה גם חיוב, וכפי שהמשיך ואמר ומה השם 'דורש' ממך, וזה כדאי לאדם - אבל הוא גם חייב בזה! עשות משפט ואהבת חסד, והיינו שיעשה חסד עם אהבה, כי חסד בלי אהבה הוא

משוה אחר, ואילו עם אהבה זהו מה שהשם דורש ממך, וזה דבר מצוין ומדרגה גדולה מאד, לעשות חסד עם אהבה, מתוך אהבת חסד ואהבת חבריות, כמו שכתוב (ויקרא יט, יח) ואהבת לרעך כמוך.

ובאמת זהו הטבע של כלל ישראל, כמו שאמרו חז"ל (יבמות עט, א) שיש שלושה סימנים באומה זו, שלושה סימנים מהו יהודי: רחמנים, ביישנים, וגומלי חסדים, וגומלי חסדים היינו חסד עם אהבה, מתוך אהבת חסד. זהו הטבע של כלל ישראל. וכיון שזה הטבע הרי זה לא קשה.

אמנם המציאות היא שיש חשבונות הפוכים, כמו שכתוב (קהלת ז, כט) אשר עשה האלוקים את האדם ישר והמה ביקשו חשבונות רבים, היינו שהאדם מצד טבע בריאתו הוא ישר עם כל הסימנים של כלל ישראל - רחמנים ביישנים וגומלי חסדים, אבל יש חשבונות שהיצר הרע מפתה שלא יהיה כן, וזהו הגורם לכל המידות הרעות.

תיקון המידות בימי הגאולה

והמידות הרעות גרמו לחורבן בית המקדש, והם הסיבה להמשך החורבן עד היום, כמו שאמרו חז"ל (יומא ט, ב) שבית ראשון חרב רק לשבעים שנה, ואחר כך נבנה בית המקדש השני, אבל בית שני עדיין חרב עד היום, והטעם בזה אמרו בגמרא "ראשונים שנתגלה עוונם נתגלה קצם, אחרונים שלא נתגלה עוונם לא נתגלה קצם".

והיינו שבבית ראשון נתגלה עוונם - שהיו החטאים ברורים, שעברו על שלוש עבירות: עבודה זרה גילוי עריות ושפיכות דמים, ושלושת העברות הללו הם דבר ברור, וממילא עשו תשובה על זה, ואחרי שבעים שנות גלות נבנה בית שני, כי הגלות זה ייסורים המעוררים לתשובה, ועל ידי הגלות נתעוררו לתשובה, ואחרי התשובה זכו שוב לבית המקדש, ונבנה בית שני עם כל הניסים שהיו בבית המקדש, כמו שאמרו (אבות ה, ה) עשרה ניסים נעשו לאבותינו בבית המקדש, וניסים אלו חזרו גם בבית שני.

אבל אחרי בית שני שוב היה חורבן, ועדיין החורבן נמשך, והטעם בזה כמו שאמרו 'אחרונים שלא נתגלה עוונם לא נתגלה קצם', והיינו כי בית שני חרב מפני שנאת חינם, שהוא חטא שבלב ואינו גלוי, ובני אדם לא מרגישים את החטא בזה, וחושבים וכו' זו שנאת חינם, הרי אין זה בחינם, ולא מרגישים שזה חינם, כמו במעשה עם קמצא ובר קמצא, שלא הרגישו את החטא, וחשבו שאין זה בחינם, והיצר הרע הוא שמפתה לחשוב שאין זה בחינם, אבל באמת זה חינם! וכיון שלא מרגישים את החטא בזה, לא חוזרים בתשובה ולא מתקנים, ולכן החורבן נמשך.

ולכן חיבר החפץ חיים את ספרו חפץ חיים, וכתב שני חלקים: הא' חפץ חיים, שהוא שולחן ערוך על הלכות לשון הרע ורכילות עם כל פרטי הדינים, והב' שמירת הלשון ובו דברי מוסר לקיים את ההלכות, ועשה כן כדי לתקן את חטא החורבן הנמשך, וכפי שכתב בהקדמתו שם "אך לבסוף ימי בית שני גברה שנאת חינם ולשון הרע בינינו בעוונותינו הרבים ובעבור זה נחרב הבית וגלינו מארצנו... אם כן כל כמה שלא נראה לתקן זה החטא, איך תוכל להיות גאולה! כיון שזה החטא פגם כל כך, שעל ידי זה גלינו מארצנו, על אחת כמה וכמה שאינו מניחנו לבוא לארצנו", ולכן כתב את החפץ חיים ושמירת הלשון, כדי למנוע לשון הרע הנובע משנאת חינם שהוא חטא החורבן, ואם לא יהיה לשון הרע אזי יהיו מידות טובות וכבר לא יהיה חורבן.

ברם לדאבונו עדיין החורבן נמשך, וכבר אמרו חז"ל (ירושלמי יומא א, א) כל דור שלא נבנה בית המקדש בימיו מעלין עליו כאילו הוא החריבו, והטעם בזה כי אם לא נבנה בית המקדש זהו סימן שעדיין החטא נמשך, ולכן זה נחשב כאילו מחריבים שוב את בית המקדש.

ביקורת עצמית ותפילה לתיקון המעשים

והעצה לזה היא ביקורת עצמית, לפשפש במעשיו ולתקן את מידותיו. אמנם בדרך הטבע אדם לא מרגיש חסרונותיו, וגם לאחר שמשפשש וממשמש

מוקדש לעילוי נשמת הגאון הצדיק רבי שלמה נח קרול זצ"ל רבה של חמד וראש ישיבת חמדת שמואל

בן הגאון הצדיק רבי מרדכי שמואל זצ"ל רבה של כפר חסידיים

תלמידים המובהק של מרנן הגאון דפוניבו' והגרא"א דסלר זצלה"ה, מתלמידיה הראשונים של ישיבת פוניבו', הניח את אבן היסוד להצלת ילדי ישראל בארץ הקודש, התנשא כארי ולחם מלחמות השם בגבורה ובחרוף נפש, ורבים השיב מעוון נלב' צום גדליה תשנ"ט

במעשיו עם ביקורת עצמית, עדיין הוא לא מרגיש שום חיסרון, ואני יודע שהיה מקרה כזה עם רב אחד, שאחד מבעלי הבתים בעירו היה נראה לו כאדם רציני, ופעם אחת הם דיברו לפני ראש השנה, ואמר הרב לבעל הבית: צריכים הכנה לראש השנה, וענה לו אותו האדם: אני מוכן כל השנה לראש השנה ואינני צריך הכנה נוספת... עד כדי כך יכולה להיות הבנה מוטעית שאנשים טועים ולא מרגישים חסרונותיהם.

ואם כן יתכן שלומדים ספרי מוסר, אבל מרגישים שאין זה שייך לי, ואצלי הכל טוב ואינני צריך תיקון. ולכן מלבד עסק המוסר צריכים גם תפילה על רוחניות, להתפלל לזכות לתשובה ולתיקון המעשים, ורבי ישראל סלנטר אמר שבדוק ומנוסה שתפילה על רוחניות עוזרת, מפני שאמר חז"ל (ברכות נ, א) הרחב פיך ואמלאהו – ההוא בדברי תורה כתיב, כי ברוחניות אין גבול לקצבה, ורק צריכים לבקש, והתפילה עוזרת!

כוח התפילה כשהיא מכל הלב

אך אף על פי כן זה תלוי איזו תפילה ועד כמה הכוונה היא אמיתית, וידוע מה שכתב באחרות חיים להרא"ש (אות ל"ו) "ומה טוב לבקש סליחה על אמרך סלח לנו בלא כוונה", והיינו שלפעמים אדם אומר סלח לנו ובזה גופא הוא עושה חטא – שאומר סלח לנו בלי כוונה, וצריך לומר סלח לנו על הסלח לנו שהתפלל ואמר שלא בכוונה. כך הגדיר הרא"ש בצורה חריפה, שיכול להיות שאדם מתפלל ועושה חטא עם התפילה עצמה.

אבל אם התפילה היא בכוונה אמיתית ומתפללים מכל הלב על רוחניות, אזי התפילה עוזרת, והיו מעשים ידועים בצעירים שהתפללו וביקשו מכל הלב על הצלחה ברוחניות וזכו לסייעתא דשמיא להצלחה גדולה.

וכך מובא בהקדמה לספר 'התרגשות הלב' על הגאון רבי הירש מיכל שפירא זצ"ל: פעם נכנס שמש בית הכנסת בחברון באמצע היום לצורך איזה תיקון לבית הכנסת, ובית הכנסת היה ריק, והנה הגיע לאוזניו קול עמום של בכי חרש הבוקע מתחת הפרוכת התלויה לפני ארון הקודש. אולם השמש לא שת לבו לדבר, כי רגיל היה הדבר שכל קשי יום ומרי נפש היו באים לשפוך שיחם לפני השם. אולם לתמהונו הרב יצא מתחת הפרוכת הילד הערשעל כשדמעותיו נוולות על לחיו. 'מה לך בני' שאלהו השמש נבהל, 'האם מישהו חולה בבית?' – התודה והשבח לבורא יתייש כולנו בריאים, ענה הילד קצרות וביקש להתחמק מבית הכנסת. אך הלו לא הרפה ממנו וחקר לסיבת בכייתו בארון הקודש. 'ביקשתי מהקב"ה כי יפתח לבי בתורתו!' השיב בשפה רפה כשעיניו מורדות לארץ. ואמנם בקשתו זו שנבעה מקירות לבו ניתנה לו, ומיום ליום עלה במעלות הקדושה וטהרת הלב וכו'.

וכיוצא בזה היו עוד הרבה מעשים, ויש מעשה ידוע ששמעתי מהרב שלמה לורנץ ז"ל שסיפר לו מרן החזון איש זצ"ל, על בחור אחד שלא היה בעל כישרון, והיה חלש מאד בכישרונותיו, עד שגם הדברים הפשוטים ביותר הוא לא הבינו בלימודו, ואף על פי כן לבסוף הוא גדל בתורה ונהיה רב בחוץ לארץ, ואמר החזון איש: כיצד הוא זכה לזה? בזכות הדמעות של הסבתא בהדלקת הנרות, שביקשה על הצאצאים שיצליחו בתורה, זוהי הזכות שעמדה לו להצליח למרות חולשת כישרונותיו.

והזכיר החזון איש שזה בזכות ה'דמעות', והיינו לא סתם תפילה אלא עם דמעות, כי תפילה אמיתית מכל הלב היא עם דמעות! וכאשר התפילה היא אמיתית ומבקשים עם כל הלב, אזי גם תפילת הסבתא על הנכד יכולה להועיל, וגם הבחור הפשוט שלא היה בעל כישרון נהיה פתאום תלמיד חכם גדול, מכוחה של התפילה, עם דמעות.

בקשת רחמים – כי בלי תורה האדם מסכן

ובאמת אמרו בגמרא (נדה ע, ב) מה יעשה אדם ויחכם: ירבה בישיבה וכו' ויבקש רחמים ממי שהחכמה שלו, והיינו שצריך שני דברים להצלחה בתורה:

להרבות בישיבה, ולבקש רחמים, וריבוי בישיבה לבד אינו מספיק, אלא צריך גם לבקש רחמים, ואז ודאי שיצליח בתורה.

ולבקש רחמים פירושו שירגיש שצריך 'רחמים' בזה, כי הוא מסכן בלי הצלחה בתורה, ואזי ממילא התפילה תהיה עם דמעות, ויבקש מהקב"ה תרחם עלי! כי מי שזקוק לרחמים היינו שיש לו בעיה קשה מאד שהוא סובל ממנה מאד ומבקש רחמים על זה, וכשמבקש באופן כזה אזי התפילה מתקבלת, וזה נקרא תפילה – לבקש רחמים.

והבא ליטהר מסייעין אותו (יומא לח, ב), אם אדם בא ליטהר, והיינו עם כל הלב, וכמו הסבתא שביקשה בדמעות, אזי מסייעין אותו!

אימתי הקב"ה עוזרו? כשעשה מה שבכוונו!

ובאמת אמרו חז"ל (קידושין ל, ב) "יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש המיתו שנאמר צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו", והרשע הוא היצר הרע, שהוא חזק מאד, ומבקש להמית את האדם, דהיינו להחטיאו ולהמיתו מיתת הנשמה, מיתת הנפש רחמנא ליצלן, "ואלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו, שנאמר השם לא יעזבנו בידו", והיינו שצריך סייעתא דשמיא, והקב"ה עוזר לאדם להתגבר על היצר.

וכתב בזה הגר"א (קול אליהו סוכה) "ובאו חכמינו ז"ל האמיתיים לפרש מתי עוזר לו הקב"ה? בזמן שעשה האדם כל מה שבכוונו לעשות לכבוש את יצרו והגיע למדרגה כזו שאלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו לעשות יותר מפני שכבר בא עד קצה גבול יכולתו במעשהו ואין לאל דו לעשות יותר, אז ישלח עזרו מקודש ולא יעזבנו בידו, אולם אם יש לו יכולת עדיין לעשות יותר ממה שעשה כבר ואינו עושה, גם השם לא יעזור לו", ע"כ.

וכן כתב המסילת ישרים בסוף פרק ב' "אך אם האדם מפקח על עצמו, אז הקב"ה עוזרו וניצל מן היצר הרע, אבל אם אינו מפקח הוא על עצמו, ודאי שהקב"ה לא יפקח עליו. כי אם הוא אינו חס, מי יחוס עליו. והוא כענין מה שאמרו רבותינו ז"ל (ברכות לג, א) כל מי שאין בו דעה אסור לרחם עליו. והוא מה שאמרו (אבות א, יד) אם אין אני לי מי לי". והיינו שכל הסייעתא דשמיא היא רק בזמן שהאדם עצמו מתאמץ כמה שהוא יכול, וגם מבקש רחמים, ועושה את כל מה שבכוונו עד שכבר אינו יכול יותר, אז הקב"ה עוזרו, אבל אם אינו עושה בכל כוחו אזי אין סייעתא דשמיא.

וזוהי העבודה הקשה, שאכן יהיה 'בא ליטהר' עם כל כוחו, ויבקש רחמים עם כוונה שלמה וגמורה, כמו מסכן גדול שכואב לו מאד והוא מבקש רחמים ובוכה כי זה כואב לו! ואם אכן יהיה כך, אזי מן השמים מסייעים אותו. בסייעתא דשמיא כמאמרם הבא ליטהר מסייעין אותו.

*

והנה הדברים האלו הם דברים לא פשוטים, והם מדרגות עצומות שאיני יודע אם מותר לי לדבר עליהם, אבל כך כתוב וצריכים לדעת את זה, וצריכים סייעתא דשמיא על זה, סייעתא דשמיא לזכות להצלחה ברוחניות, וצריכים זכויות לסייעתא דשמיא, וזה תלוי בתפילה כפי הכוונה עד כמה זה כואב שחסר הצלחה ברוחניות, וכאמור זה לא פשוט, וצריכים גם על זה תפילה אמיתית, תפילה על תפילה, לזכות למדרגה הזו.

והכל תלוי בסייעתא דשמיא, כמו שאמרו הבא ליטהר מסייעין אותו. אנו צריכים לקוות שכולנו נזכה בעזרת השם להיות באים ליטהר בשלמות כמו שצריך, ונזכה לכתובה וחתימה טובה בגשמיות וברוחניות.

דברי רבינו שליט"א במעמד התפילה במעונו על תורמי קרן ההסעות של החינוך העצמאי

דבר פשוט הוא הזכות לתרום לקרן ההסעות, זכות של זיכוי הרבים בתורה לילדים, וידוע שמי שמשפיע על אחרים לעשות מעשים טובים, כל המעשים הטובים של המושפעים שייכים לו, ובחובות הלבבות (שער אהבת השם פ"ו) כתב שאפילו אדם שיהיה לו כוחות של מלאך ויעשה מעשים טובים בלי זיכוי הרבים, זה לא יגיע למעשים הטובים המרובים ששייכים למזכה הרבים, כי מי שמזכה את הרבים כל הזכויות שהרבים עושים שייכים לו.

ומזכי הרבים שמחנכים ילדים, אפילו ילד אחד, שמחנכים אותו לתורה ולמצוות, הרי אחר כך הוא יהיה בעל משפחה עם אשה וצאצאים, ועל ידי שהוא מחונך ומחוזק הוא משפיע הלאה על כל המשפחה והצאצאים שלו, שעוסקים בתורה ובמצוות ובמעשים טובים מכוחו, וזה מעשים טובים מרובים של דור ועוד דור במשך הרבה דורות, ויכול להגיע לאלפים ורבבות, ונמצא שהמשפיע מזכה רבבות אנשים בזכות שהציל ילד אחד! וכל שכן כשיש פה הצלה של הרבה ילדים ולא רק אחד, אין לשער את הזכויות של אלו שעוזרים לענין הגדול הזה.

ומי ששותף בזה הרי הוא זוכה כבר מעכשיו בזכויות של כל המעשים הטובים העתידים להיות, כמו שכתב רבינו יונה בשערי תשובה (ב, י) שמי שהולך בדרך שבטוח תביא אותו לידי מעשים טובים הרבה, יש לו כבר מעכשיו שכר על כל המעשים הטובים, מכיוון שבטוח שיבוא לידי כך, ואם כן בודאי זוהי זכות גדולה מאד, והרי עכשיו אנו עומדים לפני ראש השנה וצריכים כתיבה וחתימה טובה, ובזכות זה נזכה כולנו, כל התורמים וכל כלל ישראל, לכתובה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בכל העניינים מה שצריך בגשמיות וברוחניות!

ואם אתה עושה כן – אשריך!

פניני חיזוק לימי הדין מתוך הספר החדש 'אשריך' שיצא לאור בימים אלו
ממשאות רבינו שליט"א בביהמ"ד שערי תבונה ירושלים

כיצד לבכות בתפילה

הגיע אלי אברך בימים הנוראים ואמר שהוא שבור מאד ואינו יודע מה יהיה איתו, כי בשנים הקודמות כשהוא היה יותר צעיר הוא היה בוכה בתפילת הימים הנוראים, כי היה מרגיש את מה שהוא מתפלל וזה היה מביא אותו לידי בכי, וזה סימן טוב מאד, שמרגיש את מה שהוא מתפלל, אבל בשנים האחרונות הוא כבר לא בוכה, והוא מתאמץ ומתאמץ ואינו מצליח לבכות, והוא דואג על עצמו מה יהיה, כי זה סימן שהוא בירידה.

ובאמת זו שאלה, והוא התייעץ בזה עם מישהו, וצריך לזה מומחה מיוחד שמבין מה היא עבודת השם, והלה אמר לו כי מה שהוא מתאמץ לבכות זה עצת היצר להסיח דעתו מעיקר התפילה, והעצה היא כמו שכתוב בהרבה ספרים (ומובא גם ב"מ"ב סימן צח) להתפלל כמו שמתפלל ילד קטן, ולחשוב רק על פירוש המילות הפשוט, בלי מחשבות מיוחדות עמוקות, רק להבין פירוש המילות, ולהרגיש שהוא מדבר עם הקב"ה, ברוך אתה, כמו שכתב המסילת ישרים בפרק י"ט להרגיש עם מי שהוא מדבר, וכשמתפללים באופן כזה אזי פירוש המילות עצמו מעורר, והוא אכן עשה כך, וחשב בשעת התפילה רק על פירוש המילות, ובהיות שנה בכה יותר מכל השנים!

אורי בראש השנה וישעי ביום הכיפורים

אמרו חז"ל במדרש (ויקרא רבה כא, ד) על הפסוק "לדוד השם אורי וישעי" – אורי בראש השנה וישעי ביום הכיפורים.

ובפשוט הביאור בזה, כי 'אורי' זה ראש השנה, מפני שבו מתחיל הזמן של עשרת ימי תשובה, ותשובה עושים על ידי הכרת האמת, וזה נקרא אור, ובימים אלו יש סייעתא דשמיא מיוחדת לתשובה והכרת האמת, כמו שאמרו חז"ל (ר"ה יח, א) דרשו השם בהימצאו קראוהו בהיותו קרוב אלו עשרה ימים שמראש השנה עד יום הכיפורים, והוא זמן של אור, שרואים יותר את האמת, מי שרוצה רואה יותר את האמת, ועל ידי זה עושים תשובה.

ואחרי זה בא יום כיפור שנקרא 'ישעי', מפני שיש בו כפרה ומחילת עוונות, וזוהי הישועה, ותחילה בראש השנה נותנים לנו את האור עם האפשרות להכיר את האמת ולחזור בתשובה, ואחר כך ביום כיפור זוכים גם לישועה של כפרת העוונות, כמו שכתוב (ויקרא טו, ל) "כי ביום הזה יכפר עליכם", ומוסיף הפסוק "לטהר אתכם", היינו שאחרי הכפרה זוכים גם לטהרה, והטהרה היא כבר מן השמים, כמו שאמרו (יומא פה, ב) ומי מטהר אתכם אביכם שבשמים, הקב"ה מטהר את ישראל, וזהו הישועה ביום הכיפורים, שמן השמים נותנים טהרת הלב, וזוכים למדרגת הטהרה, כפי שביאר המסילת ישרים בפרק ט"ז מה היא טהרה.

ביום כיפור נבראים מחדש

בשו"ת בית הלוי (ח"ב דרוש טו) מביא ממדרשים שכל מי שעשה תשובה ביום כיפור עם חרטה ויודי כמו שצריך, זוכה בזה לדרגה גבוהה מאד ומתעלה יותר ממה שהיה קודם. והביא שם מה שאמרו במדרש פרשת בא (שמות רבה טו, ו) "כך ישראל משתקעין בעוונות מיצר הרע שיש בגופן וחוזרין בתשובה והאלוקים בכל שנה סולח לעוונותיהם ומחדש לבם ליראתו שנאמר (יחזקאל לו, כו) ונתתי לכם לב חדש". והיינו שבכל שנה ביום כיפור מקבלים 'לב חדש', והאדם מקבל דרגה ומתעלה מאד אחרי יום כיפור.

ועוד הביא שם מהילקוט (תהלים תתנה) על הפסוק "ועם נברא יהלל קה", מי הוא 'עם נברא' ואימתי הוא נברא? – זה כלל ישראל לאחר יום כיפור, ולשוון הילקוט שם "אלו הדורות שהם כמתים במעשיהם ובאינם ומתפללים לפניך בראש השנה וביום הכיפורים ואתה בורא אותם ברייה חדשה". והיינו שקודם יום כיפור היו כמתים במעשיהם, כי היו מעשים עם חטאים, ונחשבו בזה כמו מתים, כמו שאמרו חז"ל (ברכות יח, ב) שהרשעים קרויים מתים, אך ביום כיפור מתפללים לפניך, ואתה עושה אותם ברייה חדשה – כמו קטן שנולד!

וביאר בזה הבית הלוי, שעל ידי החרטה והווידי 'הקב"ה בחסדו מעביר ממנו התשוקה והנטייה שהגביר בעצמו להרע', והיינו כי הרי חטאים משנים את טבע האדם ומחזקים בו את היצר הרע – שמתחזקת בו תשוקה ונטייה להרע, ועל ידי החרטה והווידי, 'הקב"ה בחסדו מעביר ממנו את התשוקה לרע, ונעשה ברייה חדשה כקטן שנולד.

ובאמת זהו פסוק מפורש (ויקרא טו, ל) "כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם", והיינו שביום כיפור נעשים טהורים ומקבלים דרגה של טהרה, והפסוק מוסיף "לפני השם טהרו", וביאר רבינו יונה בשערי תשובה (ב, יד) כי נאמרה בזה מצוה שאנחנו נטהר את עצמנו לפני השם בתשובתנו, אבל עם התשובה זוכים גם לטהרה נוספת מן השמים, כמו שאמרו (יומא פה, ב) מי מטהר אתכם אביכם שבשמים, ומקבלים את הטהרה המיוחדת שכתב הבית הלוי שמן השמים מעבירים ממנו את הנטייה והתשוקה שהגביר בעצמו להרע ונעשה כברייה חדשה, וזהו ה'לטהר אתכם'!

מידות טובות הזכות ליום הדין

מידות טובות הם דבר עיקרי ביותר, וגם במשה רבינו אנו רואים שהשבח והמעלה שהוזכר עליו בתורה הוא (במדבר יב, ג) "והאיש משה עניו מאד", כי זהו יסוד שלמות האדם.

ורואים גם בהפטרה של יום כיפור (ישעיה נז-נח) שמזכירים את הענין של מידות טובות: "סולו סולו פנו דרך וגו' מרום וקדוש אשכון ואת דכא ושפל רוח" וגו', והיינו שמידת הענוה, זה מה שהקב"ה רוצה מאיתנו. ואחרי זה ממשיך הנביא מה עם החטאים, ומזכיר שוב ענייני בין אדם לחברו: "הלא זה צום אבחרוהו פתח חרצובות רשע וגו' הלא פרוס לרעב לחמדך ועניים מרודים תביא בית וגו' אז תקרא והשם יענה!" – זהו מה שקוראים בהפטרה של יום כיפור, ועל זה צריכה להיות התשובה בתענית, לתקן את הדברים שבין אדם לחברו.

וכן רואים בפיוטים שאחרי סדר העבודה ביום כיפור, שאנו אומרים "על כן ברחמיך הרבים נתת לנו את יום צום הכיפורים הזה וכו' יום אסור באכילה יום אסור בשתייה וכו' יום שימת אהבה ורעות יום עזיבת קנאה ותחרות", היינו שזה מעיקר החיובים של יום כיפור, ולא מזכירים שם עוד דברים אחרים, רק חמשת העניינים, ושימת אהבה ורעות, ועזיבת קנאה ותחרות. אלו הם החיובים שיום כיפור מחייב אותם! אהבת הבריות ומידות טובות בין אדם לחברו. ורואים עד כמה שזה חמור, וכמה שזה חשוב בשביל לזכות בדין.

וגם רואים בתשלך שמתפללים תפילה ארוכה מהחיד"א, שיש בה הרבה בקשות, ועיקר הבקשות שם הם על תיקון המידות: "ותספיק בדינו להתרחק מכל המידות הרעות והאסורות, ובפרט זכנו להתרחק מהגאווה והקטע וההקפדה וכל גבה לב, ונהיה מיושבים בדעתנו ונכיר מיעוט ערכנו ונפשו כפר לכל תהיה, ולא נכעס ולא נקפיד, ונהיה אוהבי שלום ומרבים שלום" וכו', ורק בסוף מבקשים גם על תורה, אבל עיקר הבקשות מתחיל מהמידות.

והיינו מפני שמידות טובות הם היסוד, שבלי זה לא שייך שלמות בכל התורה, כמו שכתב רבי חיים ויטאל בשערי קדושה למה לא נכתבו בתורה איסורים מפורשים על כל ענייני המידות, וביאר בזה כי מידות טובות הם היסוד וההקדמה לכל התורה, ובלי מידות טובות כל התורה והמצוות אינם בשלמות.

מתפללים שלא יהיה שנאת חנם

יש כיום יצרי הרע שלא היו מעולם בין אדם לחברו, ויש חיכוכים בין שכנים, בבתי משותפים עם שכנים, דברים שלא היו מעולם, יש כל כך הרבה דברים כאלה שהם ניסיונות, כי בעולם מקובל כך, בין שכנים, בין אדם לחברו, וזהו יצר הרע של שנאת חנם הנמשכת מחורבן הבית, שעדיין לא היה התיקון לזה.

ולכן בימים נוראים אנו מבקשים על שנאת חנם, אבינו מלכנו זכור רחמיך וכו' שלא תהיה שנאת חנם בינינו, כי עדיין יש שנאת חנם! ואם זה היה מתוקן כבר היה נבנה בית המקדש, וכל מה שהחורבן נמשך זה מפני שעדיין קיים החטא של שנאת חנם, אלא שלא רואים את זה, מפני שאין זה בגלוי אלא בלב, יש צרות עין ושנאת חנם, דברים כאלה שהם טבע האדם, והם היצר הרע הקיים.

אימת הדין עם שמחה

אימת הדין אינה סתירה לשמחה, כי דיני שמים אינם סתם עונשים כמו דיני אדם שהם רק עונש על העבר, אלא כל דיני שמים הם לטובתו של האדם, והם תיקונים, כי יש חולי הנפש, והדינים הם תיקון לנפש! שהייסורים מכפרים וממקרים ומוסיפים זכויות, וכל דיני שמים הם תיקונים.

וזהו מפני שבדיני שמים מי הוא הדיין? אבינו מלכנו! האב הרחמן המרחם! הוא הדיין, והוא דן עם כל האהבה, שהיא אף יותר מאהבת אב לבן, כי כל מקור האהבה זה הקב"ה, ועם כל האהבה כמו שכתוב (מלאכי א, ב) "אהבתי אתכם אמר השם" – הוא דן לטובת הבעל דין.

ומפני שבלי הדין, אם לא ידונו את האדם בדיני שמים בעולם הזה, אחר כך יהיה יותר גרוע, כי דיני שמים בעולם האמת הם יותר קשים, ולכן הדין הוא תיקון ורפוי, והוא רפואה לנפש!

וברפואות הרבה פעמים התרופה היא מרה, ויש תרופות מרות כל כך שקשה לסבול את מרירותן, ואף על פי כן אנשים לוקחים תרופות, וגם עושים ניתוחים כואבים מאד, כי יודעים שזו היצלת החיים.

וכך גם דיני שמים הם תרופות, והם יותר מכל תרופה, כי בכל תרופה וניתוח רחמנא ליצלן, הכאבים אינם הרפואה, אלא התרופה והניתוח הם הרפואה, והכאבים הם רק תוצאה מכך, ולא הכאבים מרפאים. אבל בדיני שמים הכאבים עצמם הם התרופה! והכאב הוא המרפא, כלשון הפייטן (סליחות בה"ב) "וממכה עצמה מתקן רטייה", שהמכה עצמה היא הרפואה לנפש האדם.

לכן בודאי כל אחד יכול לשמור, מפני שהוא יודע שמה שנגזר עליו בדין, יהיה איך שיהיה, הרי זה לטובתו, ואי אפשר לדעת מה נפסק בדינו, אבל איך שיהיה זה לטובתו, ומה שיצא בדין זו הדרך הכי טובה בשבילו.

ושבתה הארץ שבת לד'

בפרוש שנת השבע – ליקטנו מדברי רבינו שליט"א בכינוסי חיזוק לשמירת השמיטה על ידי קרן השביעית

קצת גשמיות שנותנים – זוכים לזכויות עצומות! ובעזרת השם נזכה בקרוב גם לקיום מצות השמיטה כהלכתה מדאורייתא.

וכל החקלאים שומרי השמיטה, שעליהם נאמר (תהלים קג, כ) גיבורי כוח עושי דברו לשמוע בקול דברו, יתברכו בכל הברכות המובטחות, ויזכו לברכה והצלחה בכל מה שהם צריכים, והרבה נחת מכל המשפחה, וגם אלו העסקנים שמתעסקים בזה, בזכות השמיטה יתברכו בכל מה שהם צריכים, וימלא השם כל משאלות לבם לטובה.

למשלחת חקלאים שומרי שביעית. אלול תשפ"א

שאלה: נמצאים פה חקלאים מכל רחבי הארץ, שמתרגשים לקראת קיום מצות השמיטה, וגם לקראת המטלות שעומדות בפניהם, ובאו לבקש ברכה וגם לשאול כמה שאלות.

רבינו שליט"א: ראשית כל, הברכה מובטחת, וכמו שמפורש בתורה וציווית את ברכתי, שמי ששומר שמיטה הוא מבורך, ויש הרבה סיפורים ידועים ששומרי שמיטה ראו הצלחה למעלה מן הטבע.

שאלה: יש חקלאים חדשים שבעבר לא זכו לשמור שמיטה, ועכשיו הם מתחילים לשמור, וממילא ההתרגשות וגם החששות אצלם גדולים יותר ואינם יודעים מה יהיה...

רבינו שליט"א: הרי יש כבר ניסיון מהחקלאים הקודמים ואין מה לחשוש.

שאלה: ובמה הם יכולים להרגיע את המשפחות שלהם?

רבינו שליט"א: שיגידו שכבר יש ניסיון והם לא הראשונים, יש כבר הרבה חקלאים ששמרו שמיטה וזכו להצלחה גדולה, כך המציאות, אלו ששמרו שמיטה זכו להצלחה וכל המשפחה הייתה מאושרת, עם חיים מאושרים, יש כבר הרבה שמיטות קודמות ששמרו והם מאד מאושרים, ואין בזה שום הפסד, אלא רק רווח!

שאלה: יש חקלאי שהחליט לשמור שמיטה, והוא מגדל את האדמות שלו ושל אביו, והאבא לא מוכן בשום אופן שישמור שמיטה, ודורש ממנו להמשיך לעבוד, ובני המשפחה אומרים לו שהרי כיבוד אב הוא דאורייתא, ואילו שמיטה כיום היא מדרבנן, ומדוע שלא יסמוך בזה על היתר מכירה...

רבינו שליט"א: זה לא שייך לכיבוד אב ואין בזה כיבוד אב.

שאלה: ומה הוא יכול לעשות כדי שלא תהיה לו מריבה עם האבא בזה?

רבינו שליט"א: צריך להגיד לאבא שיש הבטחה, יש ציבור גדול ברוך השם שומרי שמיטה ורואים שמרוויחים ולא מפסידים, זה בדוק ומנוסה ששמירת השמיטה נותנת ברכה וחיים טובים ומאושרים.

שאלה: מה יכולים לומר לעודד את התורמים לקרן השביעית, המסייעים לחקלאים שומרי שביעית?

רבינו שליט"א: שאלו שמסייעים לשמור שמיטה זוכים לברכה שהתורה נותנת לשומרי שמיטה, כי הם מזכים אחרים במצות השמיטה, וזה נחשב כמו שהם שומרים שמיטה בעצמם. כל הברכות המובטחות בתורה לשומרי שביעית, שגם רואים במציאות איך שברכות אלו מתקיימות, יהיו גם לתורמים לזה!

- מכתב -

בס"ד. אלול תשפ"א

לאחינו בית ישראל די בכל אתר ואתר.

הנה קרבה שנת השבע שנת השמיטה התשפ"ב, ובס"ד מתרבים החקלאים גיבורי כח, אשר בדעתם בס"ד להשביט אדמתם, ולקיים מצות שביעית כהלכתה, בסיועם של 'קרן השביעית' העומדים לימין החקלאים לעזר ואחיסמך שיהא בכוחם לשמור השמיטה כהלכתה.

ובאשר המצב הוא שעדיין אין בידי קרן השביעית כדי להוצאות הרבות, עבור שמירת השביעית כהלכתה, ראוי לכל אחד ואחד להצטרף ולחתום על הוראת קבע ליקרן השביעית, וכל המשתתפים בזה יזכו לברכה והצלחה, וכתביבה וחתומה טובה להם ולכל בני ביתם.

כוח"ט, י. גרשון אדלשטיין

מוקד קרן השביעית 1800-300-544

לרפואת הילד
רפאל יצחק בן טובה לאה
בתוך שאר חולי ישראל

לעילוי נשמת האשה הצדקנית
מרת עישה עליזה בן שבת ע"ה
בת פרחיה ז"ל
נלב"ע א' בתשרי תשע"ה - תנצב"ה

לעילוי נשמת הרבנית הצדקנית
מרת גיטל טובה לפין ע"ה
ב"ר חזקיהו יוסף זצ"ל
נלב"ע ג' בתשרי תשס"ג - תנצב"ה